«ԱՐՄԱՎԻՐ 1» ՎԿ

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՎՈՂ ՈՒՍՈՒՑՉԻ
ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝

Փոքր խմբերով աշխատանքների առավելություններն ու սահմանափակումները առարկայի ուսուցման գործընթացում

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Կարինե Վահագնի Սահակյան

.....

Արմավիրի մարզի Մեծամոր քաղաքի թիվ 1հիմն. դպրոց

.....

Մենթոր ուսուցիչ՝ Ա.Անտոնյան

ԱՐՄԱՎԻՐ - 2022

Բովանդակություն

Նախաբան

Գրական ակնարկ

Հետազոտության ընթացք

Եզրակացություն

Օգտագործված գրականություն

Նախաբան

III դասարանում, որտեղ ես աշխատում եմ սովորում են տարբեր գիտելիք և ակտիվություն ունեցող աշակերտներ: Այդ տարիքում աշակերտներն երբեմն ամաչում են հարցեր տալ կամ սեփական կարծիք արտահայտել, սակայն նրանք հեշտ ոգևորվում են և ակտիվ դասընկերներին փորձում նմանվել:

Ես խմբային աշխատանքի կատարման միջոցով լուծեցի ոչ միայն աշակերտների ներանձնային խնդիրները, այլև դժվար թեմաները դարձրեցի հեշտ և մատչելի, ինչպես ժողովուրդն է ասում <<Ավելի շատ ձեռքերը, ավելի թեթև աշխատանք են ապահովում>>:

Թեմայի ուսումնասիրման արդիականությունը: Խմբային աշխատանքները կարող են օգնել աշակերտներին զարգացնել մի շարք հմտություններ, որոնք ավելի կարևոր են դառնում ուսուցման գործընթացում: Բացի այդ, ցույց է տրվել, որ դրական խմբային աշխատանքը նպաստում է ուսման որակի բարձրացմանը:

Պատշաճ կառուցվածքով խմբային աշխատանքները կարող են ամրապնդել հմտություններ, որոնք առնչվում են ինչպես խմբային, այմպես էլ անհատական աշխատանքներին, ներառյալ՝

- Բարդ առաջադրանքները բաժանել մասերի և քայլերի
- Պլանավորել և կառավարել ժամանակը
- Հարստացնել հասկացողությունը քննարկման և բացատրության միջոցով
- Տալ և ստանալ հակադարձ կապ կատարման վերաբերյալ
- Զարգացնել ավելի ուժեղ հաղորդակցման հմտություններ

Խմբային աշխատանքները կարող են նաև օգնել աշակերտներին զարգացնել համատեղ ջանքերին հատուկ հմտություններ՝ թույլ տալով աշակերտներին լուծել ավելի բարդ խնդիրներ, քան նրանք կարող են ինքնուրույն:

Թեև խմբային աշխատանքի պոտենցիալ ուսուցման առավելությունները նշանակալից են, խմբային աշխատանքի ուղղակի հանձնարարումը երաշխիք չէ, որ այդ նպատակներն իրագործվեն: Իրականում խմբային աշխատանքները կարող են և հաճախ ունենում են վատ արդյունք, երբ դրանք նախագծված, վերահսկվող և չգնահատված են այնպես, որ նպաստում է բովանդակալից թեմային աշխատանքին և խոր համագործակցությանը:

ՈՒ սուցիչը հաճախ կարող է ավելի բարդ խնդիրներ կամ առաջադրանքներ առաջադրի խմբերին: Խմբային աշխատանքը նաև ավելի շատ անկանխատեսելիություն է մտցնում ուսուցման

մեջ, քանի որ խմբերը կարող են աաջադրանքներին մոտենալ և խնդիրները լուծել նոր, հետաքրքիր ձևով:

Ինչպիսին էլ լինի դասավանդման առումով օգուտները, հրահանգիչները պետք է հոգ տանեն միայն որպես խմբային աշխատանքի առաջադրանքներ, որոնք իսկապես կատարում են դասընթացի ուսուցման նպատակները և կարող են համագործակցեն:

Թեմայի ուսումնասիրման նպատակներն ու խնդիրները: Խմբային աշխատանքի նպատակն է հնարավորություն տալ ձեռնարկել ավելի մանրամասն և համապարփակ նախագծեր, որոնք տանում են դեպի ավելի խորը ուսուցում: Այն ձեռք է բերվում խմբի անդամների համակցված տաղանդների շնորհիվ, որոնք նպաստում են գիտելիքներին, հմտություններին և գաղափարներին:

Ծրագրի հաջողության մեծ մասը հիմնված է սկզբում դրված հիմքի վրա: Սա այն վայրն է, որտեղ նրանք ծանոթանում են իրենց խմբի անդամներին, կանխարգելում են խնդիրները, դնում նպատակներ, խնդիրներ և ձևակերպում աշխատանքային ռազմավարություն:

1) **Կառուցել խմբի դինամիկան**

ՈՒ սուցչի համար կարևոր է.

- Իմանալ նրանց հետաքրքրությունների մասին
- Գտնել առաջադրանքի հետ կապված ընդհանուր նպատակներ և անելիքներ
- Քննարկել ուժեղ և թույլ կողմերը. սա կօգնի նպատակների ձևակերպմանը և առաջադրանքների պատշաճ բաշխմանը

2) **Համաձայնել նպատակների շուրջ**

Կարևոր է պայմանավորվել ընդհանուր նպատակի շուրջ: Կիսվել և քննարկել միմյանց հասկացությունը ծրագրի նպատակների և շրջանակի, վերջնական արդյունքի և համագործակցության մեթոդների վերաբերյալ:

Համագործակցային ուսումը այլընտրանքային մանկավարժական մոտեցում է: Այն համարվում է խմբային աշխատանքի համագործակցության նոր մշակույթ: Համագործակցային ուսուցման կարևոր պայմաններից է խմբի անդամների միջև դրական , աջակցող փոխհարաբերության ապահովումը:

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

Վերջին տարիներին ուսումնառության արդյունավետության բարձրացման խնդիրը բարձրացրել է իր կայուն տեղը հետազոտողի ուշադրության կենտրոնում:

Ըստ Դ. Ջոնսոնի և Արիսոնի խմբային աշխատանքի գաղափարն է ստեղծել պայմաններ աշակերտների ակտիվ ուսումնական գործունեության համար: Այս դեպքում դասարանի աշակերտները պետք է բաժանվեն չորս- հինգ հոգանոց փոքր խմբերի: Խմբում աշակերտները պետք է հոգեբանորեն համատեղելի լինեն միմյանց հետ, հակառակ դեպքում սովորողի հետ կրթական համագործակցություն չի լինի:

Յուրաքանչյուր աշակերտ պատասխանատու է հանձնարարված աշխատանքը կատարելու համար, և բացատրվում է, որ հիմնական խնդիրը առաջադրանքի արդյունքը ստանալն է: Սովորաբար աշակերտները սկզբում կարող են անտեսել դա: Աշակերտները լրջորեն են մոտենում այս հարցին, երբ խորապես զգում են , որ յուրաքանչյուր աշակերտ պատասխանատու է ոչ միայն իրենց առաջադրանքը կատարելու,

այլև այս փոքր խմբին տրված ընդհանուր հանձնարարության համար: Արդյունքում, աշակերտները ներգրավվում են ուսուցման համար կարևոր գործնուեությամբ, հարցեր տալով, սովորեցնելով, վիճելով միմյանց հետ:

Համագործակցային տարրերն ըստ Ջոնսոնների հինգն են՝

1.**Դրական փոխկապվածություն.** Խմբում ձևավորվում է միմյանց օգնելու, խրախուսելու, աջակցելու մթնոլորտը; Սովորողի ջանքերն ուղղվում են ընդհանուր նպատակին համատեղ հասնելուն: Այն նպաստում է հանդուժողականության և վստահության ձևավորման: Քննարկումներն ու ձգտումներն օգնում են խմբի անդամների փոխհարաբերություններին:

2. **Դեմ առ դեմ , խթանող փոխազդեցություն.** Խմբի անդամները համագործակցում են, փոխանակում են տեղեկություններ, կարծիքներ և ռեսուրսներ, մշակում և վերլուծում են տեղեկությունը, ապահովում են հետադարձ կապ, քաջալերում և աջակցում են միմյանց՝ ընդհանուր նպատակին հասնելու համար:

3. **Անհատական հաշվետվություն և պատասխանատվություն.** Խմբի յուրաքանչյուր անդամ պատրաստ է պատասխանելու և մտքեր փոխանակելու , կրում է պատասխանատվություն ուսուցման արդյունքների համար, խմբի մաս է, գաղափարներով և մտքերով կիսվում է մյուս անդամների հետ, պատրաստ է ներկայացնելու խմբի աշխատանքի արդյունքը:

4. **Սոցիալական հմտություններ.** Խմբի անդամների միջև ձևավորվում են վարքագծային նորմեր՝ անաղմուկ աշխատանք, աներկայություն մինչև աշխատանքի ավարտը, խոսողին հետևելը, առաջադրանքը կատարելիս ներդրում ունենալը:

5. **Խմբային գործընթաց.** Խմբի անդամների հաջողությունների, փոխհարաբերությունների, համագործակցության բարելավման հետ կապված խնդիրների քննարկման փուլ է: Դրանք զարգացնում են սոցիալական հմտություններ, ապահովում են խմբի անդամների գործողությունների և մասնակցության հետադարձ կապը: Հետագայում այդ տարրերին Պասի Սալբերգի կողմից ավելացվեց փոխներգործուն, ինտերակտիվ առաջադրանքը որպես համագործակցային ուսուցման վեցերորդ տարր: Նրա կարևոր

չափանիշն այն է, որ խմբի անդամները հեշտությամբ մասնակցեն առաջադրանքի կատարմանը:

Խմբերով աշխատանքի կատարման արդյունավետ մեթոդներից է **աշակերտների թիմային առաջադիմության մեթոդը:** Համագործակցային ուսուցման այս մեթոդը մշակվել է պրոֆեսոր Ռոբերտ Սալվինի կողմից: Այս մեթոդը խթանում է աշակերտների ուսումնառությունը: Այստեղ էական է այն հանգամանքը, որ գնահատվում է աշակերտների առաջընթացը: Այս մեթոդը լուրջ խթան է ցածր առաջադիմություն ունեցող աշակերտների համար, քանի որ նույնիսկ չնչին առաջընթացի պարագայում նրանք կարող են ներդրում ունենալ թիմի արդյունքում: Իսկ միջին և բարձր առաջադիմության աշակերտները պետք է մի կողմից՝ օգնեն իրենց դասընկերներին, մյուս կողմից՝ կարողանան պահպանեն ու բարելավել իրենց նախորդ ցուցանիշները: Այս մեթոդի առավելություններից մեկն էլ այն է, որ հնարավորություն է տրվում գնահատելու և՛ առանձին աշակերտների, և՛ խմբերին:

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՏ

Հետազոտության նպատակը

Կրտսեր դպրոցում համագործակցային մեթոդի կիրառման արդյունավետությունը՝ որպես աշակերտների ինքնուրույնության և ստեղծագործական ունակությունների ձևավորման լավագույն միջոց :

Փոքր խմբերով աշխատանքը որպես սովորելու տարբեր կարողություններ ունեցող աշակերտների միջև հանդուրժողականություն, լսելու, կատարելագործվելու ձգտման մղվելու միջոց: Փոքր խմբերով աշխատանքը աշակերտների ներանձնային հարաբերությունները մտերմացնելու դրական և հետաքրքիր կողմերը բացահայտելու միջոց:

Հետազոտության օբյեկտը

Հետազոտությունը կատարել եմ Արմավիրի մարզի Մեծամորի թիվ 1 հիմնական դպրոցի IIIբ դասարանում, որտեղ սովորում էին 32 աշակերտ՝17 աղջիկ, 15 տղա:

Հետազոտական թեման ՝ <<Հայրենի՛ք, ես մի զարկն եմ քո բազկի>>: Աշակերտներին դասին մոտիվացնելու համար գրատախտակին ամրացրել էի Հայաստանը խորհրդանշող լուսանկարներ:

Դասարանը բաժանել էի խմբերի և համապատասխանաբար անվանել խմբերը ՝ Երևան, Աստղադիտարան, Սուրբ Էջմիածին, Սասունցի Դավիթ, Հայկ Նահապետ, Գեղարդ, Լավաշ:

Սովորողները նախապես պատրաստել էին խմբի անվանը համապատասխան նկարներ, արտահայտություններ, տեղեկատվություններ:

Խմբերը պատասխանատվությամբ և լրջորեն բաժանեցին նյութը միմյանց միջև և սկսեցին ուսումնասիրել: Առանձնացրեցին առանցքային բառերը: Յուրաքանչյուր խումբ փորձում էր տարբերվող և ներկայանալի : Աշխատանքը ներկայացնելու ժամանակ աշակերտներն օգնում էին միմյանց

և լուռ, ուշադիր հետևում ընկերների ելույթին, քանի որ պետք է գնահատեին միմյանց աշխատանքը: Աշակերտներն ելույթի ժամանակ գրատախտակին էին ամրացնում խմբին հանձնարարված թեմայի վերաբերյալ նկարներ և առարկաներ: Նրանք ոգևորված էին, լսում և լրացնում էին միմյանց, նույնիսկ ոգևորության ճիչեր էին արտահայտում (առանց աղմուկի վերածելու):

I խումբը— Ներկայացրեցին Երեբունի— Երևանի մասին տեղեկություն, պատմեցին Երևանի տեսարժան վայրերից՝ Մատենադարանի, Կասկադի, Ծիծեռնակաբերդի մասին փոքր տեղեկություններ: Երգեցին <<Երեբունի— Երևան>> երգը:

II խումբը— Պատմեց Վիկտոր Համբարձումյանի մասին: Խմբի մյուս անդամները միմյանց շարունակելով ներկայացրեցին աստղերի, համաստեղությունների վերաբերյալ փոքրիկ պատմություններ:

III խումբը— Պատմեց Էջմիածին անվան ծագումը, քրիստոնեության ընդունման և տաճարի կառուցման պատմությունը:

IV խումբը— Իրենց անցած դասերից `<<Սասունվի Դավիթ>>—ից անգիր հատված արտասանեցին, պատմեցին Դավթի և Մսրա Մելիքի մենամարտից: Աշակերտները հիացած ներկայացրեցին Դավթի հերոսական կյանքի և դյուցազնական ուժի մասին: Դասարանում բոլորը հիացած լսում էին, իսկ Դավիթ անունով աշակերտը հպարտանում էր իր անունով:

V խումբը—Ներկայացրեց, որ <<Հայկ>>նշանակում է հսկա, մեծ և նրա անունն ենք կրում մենք`հայերս: Խմբի մյուս անդամները նկարագրեցին Հայկի արտաքինը և Բելի դեմ պայքարը:

VI խումբը—Աշակերտները հիացմունքով պատմեցին Գեղարդի վանքի առեղծվածային պատմությունը: Դասարանում գտնվող մյուս աշակերտները արձագանքեցին իրենց տեսածը՝ ներկայացնելով , որ եղել են Գեղարդում:

VII խումբը— Խումբն իր սեղանին ուներ դրված թարմ լավաշ և դասարանում տարածված թարմ լավաշի բույրը շատ տրամադրող էր թեմային: Խմբի անդամները ներկայացրեցին լավաշի արարման գործընթացը:

Շատ կարևոր էր, որ դասին մասնակցում էր նաև ԿԱՊԿՈԻ աշակերտը: Դասի ավարտին կատարվեց անդրադարձ:

Դասի ժամանակ սովորողներից ոչ մեկը չմնաց առանց առաջադրանքի. յուրաքանչյուրի համար կար <<իր>> ուսումնառության իր մակարդակին համապատասխան առաջադրանք: Առաջադրանքների կատարման ժամանակ ակտիվացավ սովորողների ճանաչողական գործունեությունը, նրանց աչքերից դասի նկատմամբ հետաքրքրություն էր հորդում: Նրանց մոտ աճում էր առարկայի նկատմամբ հետաքրքրությունը, ինչպես նաև առաջանում և ընդլայնվում էր գիտակցված ուսումնառության համար բարենպաստ պայման:

Աշակերտները ներկայացրեցին , թե իրենք ի՞նչ սովորեցին և ի՞նչ հասկացան խմբերի ելույթներից: Աշակերտները գնահատեցին խմբերի կատարած աշխատանքները: Շատ կարևոր է գնահատումը, քանի որ աշակերտները անշահախնդիր և անկողմնակալ մոտեցում էին ցուցաբերում խմբերի ելույթների ժամանակ:

Եզրակացություն

Այս հետազոտության ընթացքում ես համոզվեցի, որ փոքր խմբերով աշխատանքի ժամանակ ուսուցչի ճիշտ հարցադրումը, օգնում է սովորողին մոտիվացվել դասին և ինքնուրույն լրացուցիչ աշխատել: Հետազոտության ընթացքում բացահայտեցի, որ խմբում ուժեղ կարողություն ունեցող աշակերտները փորձում են ամեն կերպ օգնել թույլերին հիմնավոր ներկայացնելու և խմբում առողջ մթնոլորտ ապահովելու համար:

Սովորողները փոքր խմբերով աշխատանքի ժամանակ շատ ավելի ուշադիր էին և միշտ զբաղված:

Քանի որ դասարանում սովորողների թիվը գերազանցում էր երեսունը, հետևաբար փոքր խմբերով աշխատանքները առարկայի գործընթացում դրսևորվում էր նաև սահմանափակուներով:

Ուսուցիչը շատ ժամանակ չէր կարողանում տրամադրել խմբերի ելույթներին և ստիպված ընդհատում էր աշակերտի երկար ելույթը:

Ես համոզվեցի, որ փոքր խմբերով աշխատանքը լուծում է ոչ միայն աշակերտների ներանձնային խնդիրները, այլև դժվար թեմաները դարձնում է հեշտ և մատչելի:

Հետազոտության ընթացքում պարզ պատասխան պահանջող հարցերը ուղղում էին ուսումնառության նվազ արդյունավետություն ունեցող սովորողին, եթե նրանք հիմնավորումներ անելիս դժվարանում էին առաջարկում էի լրացումներ կատարեն ուսումնառության ավելի մեծ արդյունավետություն ունեցող աշակերտները: Հետևաբար,

դասի սկզբին դրված նպատակը աշակերտների ջերմ ու անկողմնակալ հարաբերությունների վերաբերյալ լուծված էր:

Խմբերում աշխատանքի ճիշտ կազմակերպումից և քննարկումներից շտկումները կատարելուց հետո խմբային աշխատանքի կատարման ժամանակ թյուրիմացությունները ավելի քիչ էին: Այսինքն՝ աշակերտների դասին լրացուցիչ գիտելիք տալը ինձ հաջողվել էր: Աշակերտների լրացուցիչ գիտելիք ստանալը ինձ օգնեց նաև մյուս դասերի ժամանակ: Օրինակ՝ Հովհաննես Թումանյանի <<Սասունցի Դավիթը>> հանձնարարելիս, կիրառեցի <<Շրջված դասարան>> մեթոդը և հիանալի ու հագեցած դաս ստացվեց, քանի որ աշակերտները լիարժեք ծանոթ էին Սասունցի Դավթին և Մսրա Մելիքին:

Անչափ կարևոր էր, որ փոքր խմբերով աշխատանքից հետո ԿԱՊԿՈՒ աշակերտի մոտ նկատվեց ակտիվություն և դասընկերների հետ շփվելու ձգտում:

Ճիշտ է փոքր խմբերով աշխատանքը ուներ նաև սահմանափակուներ, սակայն սովորելը շատ ավելի էր և հաջողված:

Օգտագործված գրականություն

- Նախաշավիղ 1—2. 2006
- https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Slavin
- Jonson, Ben, David M. Bevington, Martin Butler, and Ian Donaldson. 2012.
- Khalikov A.A., Musamedova K.A. Modulation in the system of remote learning technology. . «International Scientific Review of the Problems of philosophy, psychology and pedagogy». Boston. USA. 2020.CONFERENCE SITE: HTTPS: // SCINTIFIC – CONFERENCE.COM.
- Ամիրջանյան Յու. , Սահակյան Ա., Մանկավարժություն, - Եր.: Մանկավարժ, 2005
- Մանուկյան Ս. Պ., Ընդհանուր մանկավարժություն, - Եր.: Զանգակ- 97, 2005